

Bijzondere dagvlinderwaarnemingen 1988

Ook in 1988 zijn weer vele formulieren en waarnemingslijsten bij het Landelijk Dagvlinderproject binnengekomen. In onderstaand artikel zal een aantal bijzondere waarnemingen worden besproken.

Kars Veling, Chris van Swaay

Het weer in 1988 was over het geheel genomen somber en nat (gegevens KNMI, de Bilt, maandoverzichten van het weer in Nederland). De winter van 1987-1988 was zacht en januari, februari en maart waren bovendien zeer nat: geen optimaal weer voor de overwinterende vlinders. In april en mei was het goed vlinderweer: droog, warm en vrij zonnig. Begin mei was er een aanhoudende zuidstroming die Saharazand aanvoerde. Met die zuidstroming zijn ook veel Distelvlinders (*Cynthia cardui*) hierheen gekomen.

Juni en juli waren somber en koel. Juli was bovendien erg nat. Augustus was redelijk droog met een 'normale' temperatuur, terwijl september weer somber en nat was.

Het Bont dikkopje vliegt vroeg in het jaar.

Tekening Annemarie van Lierop

DE WAARNEMINGEN

Bont dikkopje (*Carterocephalus palaemon*)

Het Bont dikkopje is een zeldzame vlinder die vrij vroeg in het jaar, in mei en juni, vliegt. De rupsen leven vooral van Hennegrass (*Calamagrostis canescens*) en Pijpestrootje (*Molinea caerulea*). Deze soort wordt het meest aangetroffen in ruigtkruidenvegetaties in de bosrand. Alle waarnemingen uit 1988 komen uit het zuiden van het land, terwijl de soort toch ook in Twente en de Achterhoek nog moet voorkomen.

14 en 15 mei, 40 (!) ex. omgeving Reusel/Bladel (H. Lavrijsen).

mei, maximaal 14 ex. omgeving Weert (F. Raemakers).

mei-juni, maximaal 15 ex. omgeving Udenhout (J. Reichwein)

17 mei, 1 ex. Zuid Willemsvaart (J. Steur).

21 mei, 6 ex. Baarle Nassau (H. Nagel).

22 mei, 5 ex. Ulvenhout (H. Nagel).

Aardbeivlinder (*Pyrgus malvae*)

De Aardbeivlinder komt voor in heideterrei-

J. Tromp zag 23 Aardbeivlinders op de Hoge Veluwe.
Foto Kars Veling.

nen en in graslanden, zowel in vochtige als in droge omstandigheden. De voedselplant is in Nederland voornamelijk Tormenitl (*Potentilla erecta*). De soort staat tegenwoordig als vrij zeldzaam te boek. Slechts twee meldingen zijn binnengekomen:

14 mei, 23 (!) ex. Hoge Veluwe (J. Tromp).
24 mei, 1 ex. Punthuizer Meeden (Twente) (M. Feenstra)

Bij een studentenonderzoek naar deze soort op de Hoge Veluwe bleek dat de vliegtijd dit jaar bijna geheel in mei viel (Vakgroep Natuurbeheer, LU Wageningen).

Koninginnepage (*Papilio machaon*)

Buiten de enkele 'vaste' populaties worden ieder jaar wel zwervende Koninginnepages in ons land gesignaleerd, maar nooit in grote aantallen. Uit 1988 zijn 7 waarnemingen bekend uit Zeeuws Vlaanderen (Insektenwerkgroep de Steltkluit), één uit Cranendonck (Brabant) (F. Raemakers), één van de visafslag van Stellendam (dhr. v. Schie) en één van een camping in Berg en Dal (dhr./mw. Bot).

Oranje luzernevlinder (*Colias croceus*)

De Oranje luzernevlinder is een trekvlinder die ieder jaar wel wordt waargenomen, in wisselende aantallen. 9 september, 1 ex. Oost Zeeuws Vlaanderen (Insektenwerkgroep de Steltkluit).

Groot geaderd witje (*Aporia crataegi*)

5 en 9 juli, 1 ex. waargenomen te Maren Kessel (L. Wiegman)

Sleedoornpage (*Thecla betulae*)

De Sleedoornpage is een echte struweelsoort, die op diverse Prunussoorten de eitjes afzet. In 1988 is er een aantal exemplaren waargenomen binnen de bebouwde kom.

4 september, 1 ex. Heelsum (G. Richter)
nazomer, 1 ex. tuin Bijenhuis Wageningen (onderkomen Vlinderstichting!!)
1 ex. vlindertuin Vakgroep Natuurbeheer, Wageningen (T. Pavlicek)

Bruine eikepage (*Nordmania ilicis*)

In tegenstelling tot de Eikepage wordt deze

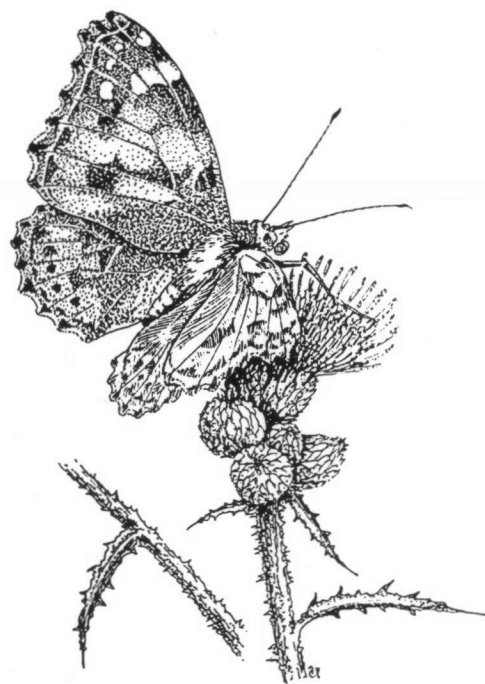
soort regelmatig nectar-drinkend gezien. De Bruine eikepage wordt vaak waargenomen op Braam (*Rubus spec.*). Het is een soort van jonge eike-opslag langs bosranden en op kapvlakten.

In 1988 zijn de volgende waarnemingen doorgegeven:

30 juni, 1 ex. Bergen (NH) (J. de Haan)
10 juli, 3 ex. Chaam (H. Nagel)
25 juli, 1 ex. Planken Wambuis (P. van Wely)
31 juli, 1 ex. Gilzerijen en 1 ex. Dorst (P. Ruth)

Gentiaanblauwtje (*Maculinea alcon*)

De rupsen van dit blauwtje leven van het

vruchtbeginsel van de Klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*). Na een korte tijd laten de rupsjes zich op de grond vallen waarna ze hopelijk worden meegenomen door een mieresoort uit het geslacht *Myrmica*. De rups wordt gevoerd door de mieren en overwintert en verpopt in het mierennest. In ruil daarvoor scheiden ze een zoete vloeistof af die door de mieren wordt gegeten.

12 juni, 8 ex., 20 juli, 13 ex. en 9 augustus, 1 ex. bij Goirle (H. Nagel)
4 augustus. ongeveer 100 eitjes, Hoge Veluwe (J. Tromp).

Distelvlinder (*Cynthia cardui*)

1988 was een bijzonder goed jaar voor de Dis-

In 1988 zijn zeer veel Distelvlinders naar ons land getrokken.
Tekening Annemarie van Lierop

De Grote vos werd een keer in de Braakmanpolder gezien.
Tekening Annemarie van Lierop.

telvlinder. In begin mei kwamen, waarschijnlijk onder invloed van gunstige luchtstromingen, veel exemplaren naar ons land. Hierdoor is de soort met name in augustus en september op veel plaatsen in grote aantallen gezien.

Alleen in Maren Kessel is een Groot geaderd witje gezien.
Tekening Annemarie van Lierop

Kleine ijsvogelvlinder (*Ladoga camilla*)
De Kleine ijsvogelvlinder komt in open bosgebieden en langs bospaden voor. Voorwaarde is dat er Kamperfoelie (*Lonicera*) in de halfschaduw staat. Uit 1988 zijn de volgende waarnemingen doorgegeven:

21 juni, 1 ex., 30 juni, 7 en 8 augustus steeds 2 ex. Udenhout (J. Reichwein)

De Kleine Parelmoervlinder werd uitsluitend in de duinen gezien.
Foto Vakgroep Natuurbeheer Landbouwniversiteit.

28 juni 10(!) ex. en 25 juli 2 ex. Heekenbroek (Ch. Naves)

9 juni 1 ex. Dorst (P. Ruth)

6 augustus 1 ex. Ermelo (v. Sprang, med. v.d. Meulen)

Grote weerschijnvlinder (*Apatura iris*)

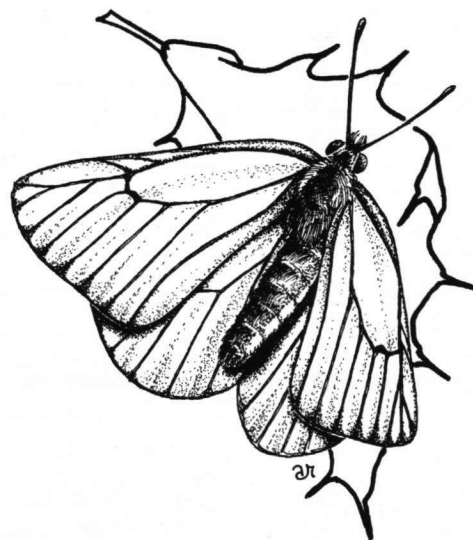
Van deze schitterende vlindersoort die voorkomt in vochtige, oude loofbossen zijn twee waarnemingen uit het zuiden bekend:

30 juni, 1 ex. Udenhout (J. Reichwein)

20 juli, 1 ex. Weert (F. Raemakers)

Grote vos (*Nymphalis polychloros*)

Eén waarneming (datum onbekend) van deze

zeldzame vlinder uit de Braakmanpolder (C. Riemslag)

Zilveren maan (*Glossiana selene*)

Deze parelmoervlinder hoort thuis in vochtige, matig voedselrijke graslanden. De laatste tientallen jaren is de Zilveren maan sterk achteruitgegaan doordat veel graslanden ontwaterd werden, terwijl in veel van de overige het beheer niet optimaal was.

Uit Midden Limburg werd nog een populatie gemeld. Het maximum aantal dat daar op een dag is waargenomen was 10 exemplaren (W. Vergoossen). Ook uit het Rijk van Nijmegen, de Weerribben en de Rottige Meenthe zijn waarnemingen binnen gekomen (C. van Swaay, G. Bergsma, J. Tromp).

De Bosparelmoevlinder is zeldzaam geworden in ons land.
Foto Kars Veling

Kleine parelmoevlinder (*Issoria lathonia*)

Alle waarnemingen komen uit de duinen.

Egmond-binnen, max. 10 ex. (Br. F. Melkert)

Staelduin, max. 12 ex. (A.M. van Oosten)

31 mei, 15 ex. Vlieland (G. de Roos)

15 augustus, 3 ex. Boschplaat Terschelling,
(C. van Swaay)

18 augustus, 3 ex. en 26 augustus 2 ex., Bergen (NH) (J. de Haan)

Duinparelmoevlinder (*Fabriciana niobe*)

Br. Frans Melkert meldt een maximum van 5 exemplaren uit Egmond Binnen. Op 30-juni zijn 10 exemplaren waargenomen bij Bergen (NH) (J. de Haan), terwijl er ook weer een melding was uit de Hoge Veluwe (J. Tromp). De soort was hier dit jaar erg dun gezaaid.

Grote parelmoevlinder (*Mesoacidalia aglaja*)

Alle in 1988 doorgegeven waarnemingen komen van de Veluwe (max. 3 exemplaren) (Ch. Naves, P. van Wely en J. Tromp). Ook van deze soort waren de aantallen een stuk lager dan in voorgaande jaren.

Keizersmantel (*Argynnis paphia*)

Er zijn twee waarnemingen binnengekomen van deze zeldzaam geworden parelmoer-

vlinder. Het is een soort van open bosgebied en ruige zoomvegetaties in de bosrand.

22 juni (vroeg!!!), 1 ex. spoorlijn Sittard-Susteren. enkele weken later is dit ex. door dezelfde waarnemer weer gezien (N. Harle).
18 augustus, 1 ex. Udenhout (J. Reichwein)

Bosparelmoevlinder (*Mellicta athalia*)

De Bosparelmoevlinder kwam vooral voor in eikenhakhout. Een dergelijk beheer vinden we niet veel meer in Nederland en de soort is dan ook zeldzaam geworden. Op de Drentse populatie werden maximaal enkele tientallen exemplaren waargenomen (Vlinderstichting, Vakgroep Natuurbeheer LU).

9 juli, 6 ex. Hoge Veluwe (J. Tromp).

Veenbosparelmoevlinder (*Boloria aquilonaris*)

Van deze bijzonderheid werd in Drente weer een nieuwe populatie ontdekt, waar eind juni ongeveer 10 ex. vlogen (Vlinderstichting, Vakgroep Natuurbeheer LU).

In bovenstaand overzicht worden alleen de waarnemingen genoemd die aan het Landelijk Dagvlinderproject zijn doorgegeven. Aanvullingen zijn uiteraard bijzonder welkom.

Iedereen die wel eens naar vlinders kijkt kan deze waarnemingen doorgeven aan de Vlinderstichting. Van alle dagvlindersoorten (met uitzondering van de koolwitjes, de Citroenvlinder, de Kleine vos en de Dagpauwoog) kunnen de gegevens worden ingestuurd. Formulieren en handleiding zijn aan te vragen via postbus 506, 6700 AM te Wageningen.

Ook oudere gegevens zijn nog steeds welkom en als u bij het doorwerken van uw waarnemingenboekje nog op oudere vlinderwaarnemingen stuit kunt u ze alsnog aan ons doorgeven. Hoe meer gegevens we ontvangen des te vollediger wordt ons beeld van de vlinderstand in Nederland. Deze kennis is onmisbaar als je wilt werken aan een behoud en herstel van de vlinderstand, en dat is ons doel!

